

ਸਮਾਂਰੇਖਾ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਸਰੋਤ

4
ਅਧਿਆਇ

ਇਤਿਹਾਸ "ਵਰਤਮਾਨ ਅਤੇ ਭੂਤਕਾਲ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਬੇਅੰਤ ਸੰਵਾਦ ਹੈ... ਅੱਜ ਦੇ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਕੱਲ੍ਹ ਦੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚਕਾਰ..."

ਅਸੀਂ ਭੂਤਕਾਲ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਵਰਤਮਾਨ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

— ਈਐਚ ਕਾਰ

ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਜਾਇਬ ਘਰ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ। ਅਜਿਹੇ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੂਰਤੀਆਂ, ਸਿੱਕੇ ਅਤੇ ਗਹਿਣੇ, ਇਹ ਸਾਰੇ ਸਾਨੂੰ ਸਾਡੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਵੱਡਾ

ਸਵਾਲ

1. ਅਸੀਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਮਾਪਦੇ ਹਾਂ
ਸਮਾਂ?

2. ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਰੋਤ ਸਾਡੀ ਕਿਵੇਂ ਮਦਦ
ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ?

3. ਮੁੱਢਲੇ ਮਨੁੱਖ ਕਿਵੇਂ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ?

4 — ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ

ਅਸੀਂ ਬੀਤੇ ਸਮੇਂ ਬਾਰੇ ਕਿਵੇਂ ਸਿੱਖਦੇ ਹਾਂ?

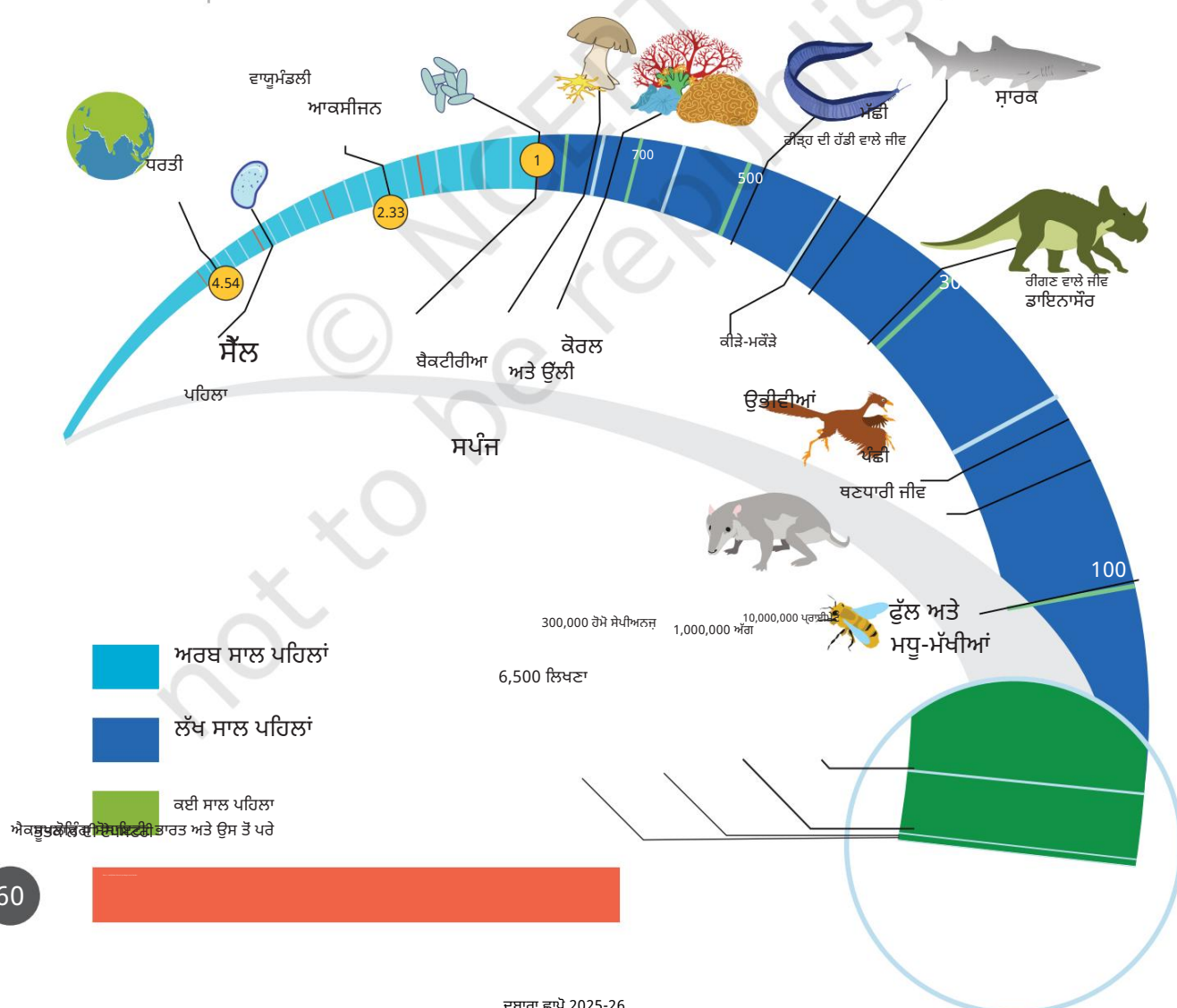
ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੋਚੋ

ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੀ ਯਾਦ ਕਿਹੜੀ ਹੈ? ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੁਹਾਡੀ ਉਮਰ ਕਿੰਨੀ ਸੀ? ਉਹ ਯਾਦਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਤੁਹਾਡੇ ਅਤੀਤ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ, ਸ਼ਾਇਦ ਪੰਜ ਜਾਂ ਛੇ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀਆਂ।

ਤੁਸੀਂ ਕਿਵੇਂ ਸੋਚਦੇ ਹੋ ਕਿ ਭੂਤਕਾਲ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਵਰਤਮਾਨ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਮਿਲੇਗੀ?

ਇਤਿਹਾਸ: ਮਨੁੱਖੀ
ਭੂਤਕਾਲ ਦਾ ਅਧਿਐਨ।

ਤੁਸੀਂ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਦੇਖੋਗੇ ਕਿ ਧਰਤੀ ਦਾ ਇੱਕ ਬਹੁਤ, ਬਹੁਤ ਲੰਮਾ **ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ**, ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਅਸੀਂ ਮਨੁੱਖ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ - ਸਭ ਤੋਂ ਤਾਜ਼ਾ।

ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਧਰਤੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਨੂੰ ਧਰਤੀ ਦੀ ਸਤ੍ਹਾ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਛੱਡੇ ਗਏ ਭੇਦਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਅਤੀਤ - ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਅਤੀਤ ਬਾਰੇ ਜਾਣਨ ਵਿੱਚ ਸਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਚਿੱਤਰ 4.2.1: ਭੂ-ਵਿਗਿਆਨੀ

ਚਿੱਤਰ 4.2.2: ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਵਿਗਿਆਨੀ ਚਿੱਤਰ 4.2.3: ਮਾਨਵ ਵਿਗਿਆਨੀ ਚਿੱਤਰ 4.2.4: ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਵਿਗਿਆਨੀ

ਇਹਨਾਂ ਚਾਰ ਤਸਵੀਰਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖੋ।

ਉੱਪਰ ਖੱਬੇ ਤੋਂ:

ਭੂ-ਵਿਗਿਆਨੀ (ਚਿੱਤਰ 4.2.1) ਧਰਤੀ ਦੀਆਂ ਭੌਤਿਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਿੱਟੀ, ਪੱਥਰ, ਪਹਾੜੀਆਂ, ਪਹਾੜ, ਨਦੀਆਂ, ਸਮੁੰਦਰ, ਸਮੁੰਦਰ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਦੇ ਹੋਰ ਅਜਿਹੇ ਹਿੱਸੇ।

ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਵਿਗਿਆਨੀ (ਚਿੱਤਰ 4.2.2) ਲੱਖਾਂ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਪੌਦਿਆਂ, ਜਾਨਵਰਾਂ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਅਵਸ਼ੇਸ਼ਾਂ ਦਾ **ਜੀਵਾਸ਼ਮ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਧਿਐਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।**

ਮਾਨਵ-ਵਿਗਿਆਨੀ (ਚਿੱਤਰ 4.2.3) ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵਰਤਮਾਨ ਤੱਕ ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਾਜਾਂ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਪੁਰਾਤੱਤਵ-ਵਿਗਿਆਨੀ (ਚਿੱਤਰ 4.2.4) ਲੋਕਾਂ, ਪੌਦਿਆਂ ਅਤੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੇ ਬਚੇ ਹੋਏ ਅਵਸ਼ੇਸ਼ਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਔਜ਼ਾਰ, ਬਰਤਨ, ਮਣਕੇ, ਮੂਰਤੀਆਂ, ਖਿਡੌਣੇ, ਜਾਨਵਰਾਂ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਦੰਦ, ਸੜੇ ਹੋਏ ਅਨਾਜ, ਘਰਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਜਾਂ ਇੱਟਾਂ, ਆਦਿ ਨੂੰ ਖੁਦਾਈ ਕਰਕੇ ਭੂਤਕਾਲ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਸਮਾਂ ਕਿਵੇਂ ਮਾਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?

ਹਰੇਕ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਮਾਪਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਤਰੀਕੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਵੱਡੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਜਨਮ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ਾਸਕ ਦੇ ਰਾਜ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ, ਅਕਸਰ ਇੱਕ ਨਵੇਂ **ਯੁੱਗ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।** ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ, **ਗ੍ਰੇਗੋਰੀਅਨ**

ਜੀਵਾਸ਼ਮ: ਪੈਰਾਂ

ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ, ਜਾਂ ਪੌਦਿਆਂ ਜਾਂ

ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦੇ

ਪ੍ਰਭਾਵ ਜੋ ਮਿੱਟੀ ਜਾਂ

ਚੱਟਾਨਾਂ ਦੀਆਂ

ਪਰਤਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ

ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਯੁੱਗ: ਸਮੇਂ

ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ

ਦੌਰ।

ਗ੍ਰੇਗੋਰੀਅਨ ਕੈਲੰਡਰ:
ਇਹ ਕੈਲੰਡਰ ਹੁਣ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ
ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਇਸ
ਵਿੱਚ 12 ਮਹੀਨੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ 365
ਦਿਨ ਜੋੜਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਹਰ ਚਾਰ
ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਲੀਪ ਸਾਲ ਹੁੰਦਾ
ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਦੀ ਸਾਲ - ਉਦਾਹਰਣ
ਵਜੋਂ, 1800, 1900,
2000 - ਸਿਰਫ਼ ਤਾਂ ਹੀ ਲੀਪ ਸਾਲ
ਹਨ ਜੇਕਰ ਉਹ 400 ਦੇ ਗੁਣਜ ਹਨ;
ਇਸ ਲਈ ਤਿੰਨਾਂ ਵਿੱਚ

ਸੁਤਾਬਦੀ ਸਾਲ ਤੋਂ ਉੱਪਰ,
ਸਿਰਫ਼ 2000 ਇੱਕ ਲੀਪ
ਸਾਲ ਹੈ।

ਸੂਤ: ਅਨੁਕੂਲ ਜਾਂ ਕਿਸਮਤ
ਲਿਆਉਣ ਵਾਲਾ; ਉਦਾਹਰਣ
ਵਜੋਂ, 'ਇੱਕ ਸੁਭ ਸ਼ੁਰੂਆਤ'।

ਕੈਲੰਡਰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਨਾਲ-ਨਾਲ, ਹਿੰਦੂ,

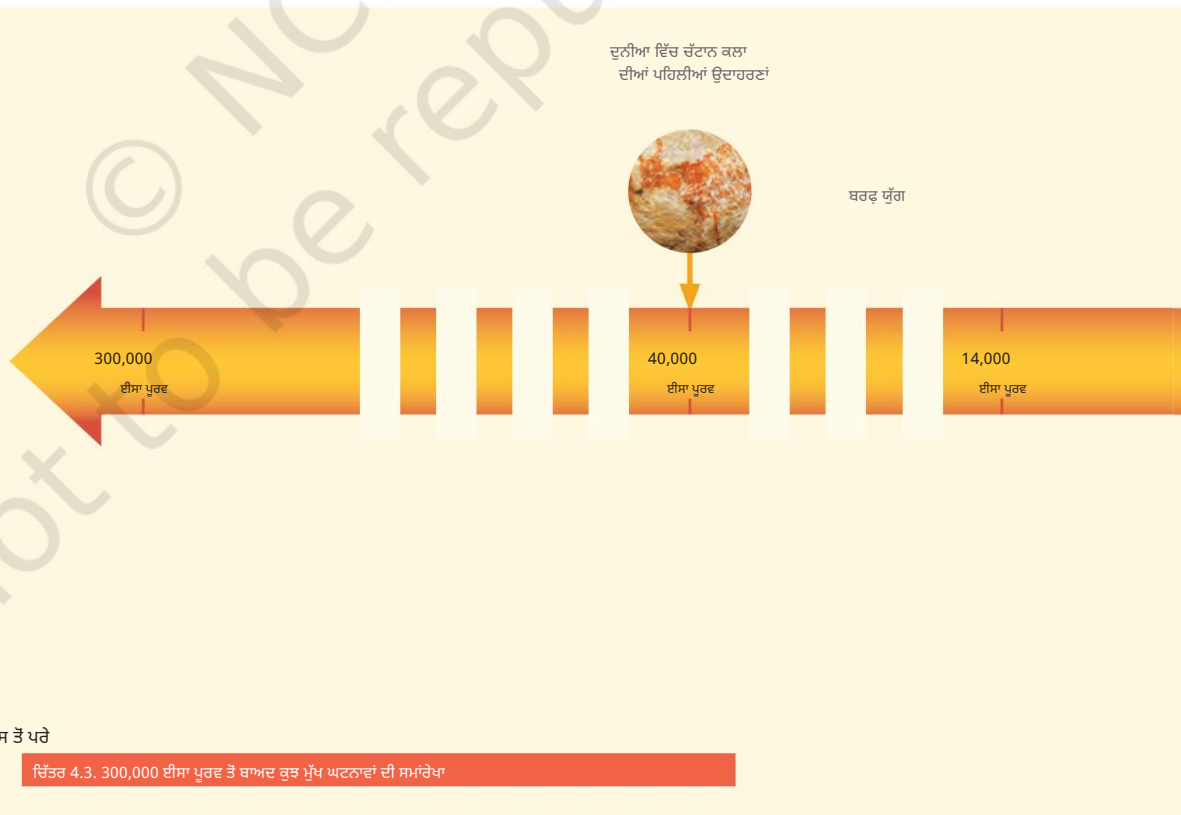
ਮੁਸਲਿਮ, ਯਹੂਦੀ, ਚੀਨੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੈਲੰਡਰ ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੁਭ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀਆਂ ਤਰੀਕਾਂ ਦੀ ਗਣਨਾ ਲਈ ਵੀ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਸਮਾਗਮ।

ਪੱਛਮ ਵਿੱਚ, ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਦੇ ਜਨਮ ਦੇ ਰਵਾਇਤੀ ਸਾਲ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਕੈਲੰਡਰ ਲਈ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਬਿੰਦੂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਿੰਦੂ ਤੋਂ ਸਾਲਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ 'AD' (ਇੱਕ ਲਾਤੀਨੀ ਵਾਕੰਸ਼ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਜੋ ਯਿਸੂ ਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਸਾਲਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ) ਨਾਲ ਚਿੰਨ੍ਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸਨੂੰ ਹੁਣ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿੱਚ ਆਮ ਯੁੱਗ ਜਾਂ CE ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, 1947, ਜਿਸ ਸਾਲ ਭਾਰਤ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ, ਨੂੰ 1947 ਈਸਵੀ (ਕਈ ਵਾਰ ਈਸਵੀ 1947) ਜਾਂ 1947 ਈਸਵੀ ਲਿਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਯਿਸੂ ਦੇ ਜਨਮ ਦੀ ਰਵਾਇਤੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਸਾਲਾਂ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ BC (ਜਾਂ ਮਸੀਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ) ਨਾਲ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਆਮ ਯੁੱਗ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ BCE ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, 560 BCE ਗੌਤਮ ਬੁੱਧ (ਜਿਸਨੂੰ ਅਸੀਂ

ਐਕਸਪਲੋਰੇਟਰੀ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ

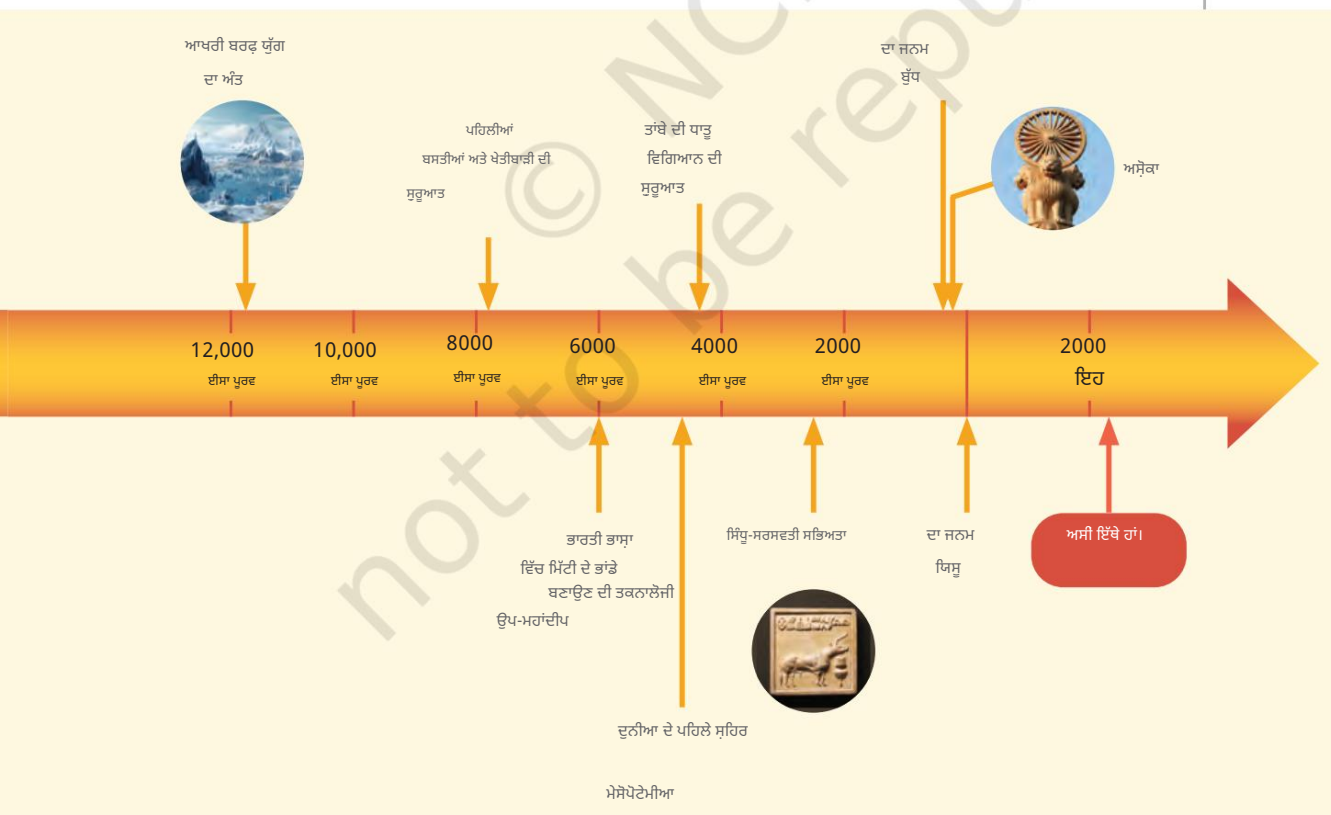
(ਅਧਿਆਇ 7 ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਂਗੇ)। ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਹਿਸਾਬ ਲਗਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ਇਹ ਕਿੰਨੇ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ?

ਆਓ ਪੜਚੋਲ ਕਰੀਏ

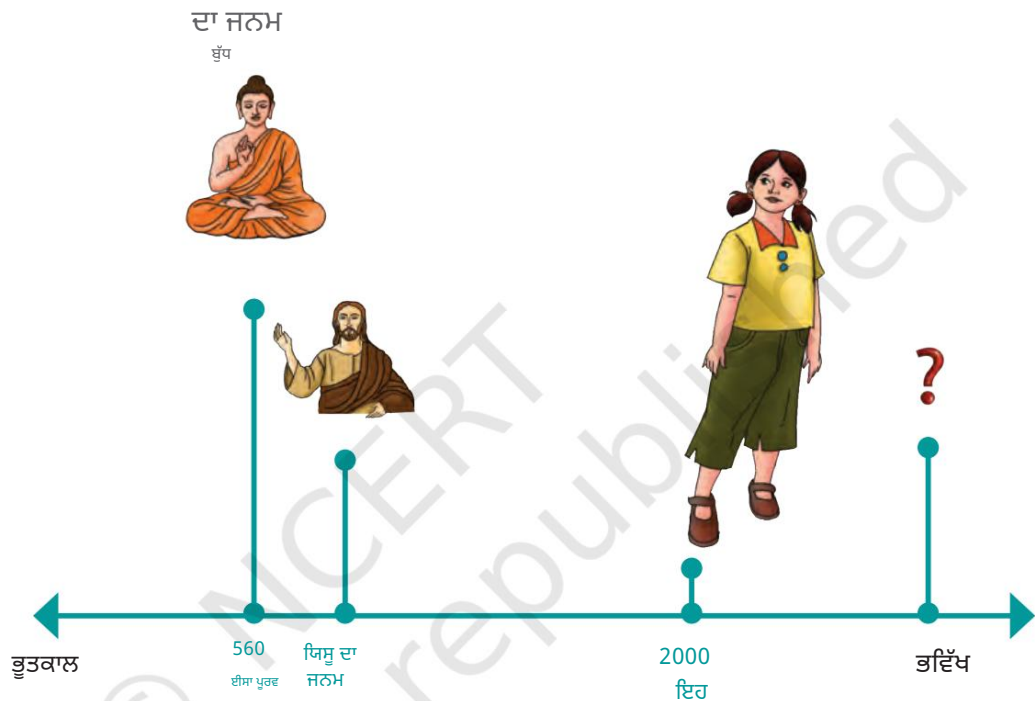
ਅਜਿਹੇ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਸਧਾਰਨ ਹਨ, ਪਰ ਇੱਕ ਚਾਲ ਹੈ। ਗ੍ਰੇਗੋਰੀਅਨ ਕੈਲੰਡਰ ਵਿੱਚ, ਕੋਈ 'ਸਾਲ ਜ਼ੀਰੋ' ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਲ 1 ਈਸਾ ਪੂਰਵ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਸਾਲ 2 ਈਸਾ ਪੂਰਵ ਤੋਂ 2 ਈਸਾ ਪੂਰਵ ਤੱਕ ਇੱਕ ਸਧਾਰਨ ਸਮਾਂ-ਰੇਖਾ ਬਣਾਓ; ਤੁਸੀਂ ਦੇਖੋਗੇ ਕਿ ਸਾਲ ਜ਼ੀਰੋ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਕਾਰਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਰੀਕਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਿਰਫ਼ 3 ਸਾਲ ਹੀ ਬੀਤ ਗਏ ਹਨ।

ਇਸ ਲਈ ਇੱਕ BCE ਤਾਰੀਖ ਅਤੇ ਇੱਕ CE ਤਾਰੀਖ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਰਨ ਲਈ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ 1 ਘਟਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ — ਉਪਰੋਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, $2 + 2 - 1 = 3$ ।

ਆਪਣੇ ਸਹਿਪਾਠੀਆਂ ਨਾਲ ਕੁਝ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰੋ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਬੁੱਧ ਬਾਰੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਲਈ, ਮੰਨ ਲਓ ਕਿ ਅਸੀਂ ਹੁਣ 2024 ਈਸਵੀ ਵਿੱਚ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਬੁੱਧ ਦਾ ਜਨਮ $560 + 2024 - 1 = 2,583$ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਇੱਕ ਸਮਾਂ-ਰੇਖਾ (ਪੰਨੇ 62 ਅਤੇ 63 'ਤੇ ਚਿੱਤਰ 4.3 ਵੇਖੋ) ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਚਿੰਨ੍ਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਸਾਧਨ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਤਾਰੀਖਾਂ ਅਤੇ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਕ੍ਰਮ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵਰਤਮਾਨ ਤੱਕ ਚੱਲਦਾ ਹੈ, ਕੁਝ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਥਾਨ-ਚਿੰਨ੍ਹ ਦੇ ਨਾਲ। ਧਿਆਨ ਦਿਓ ਕਿ ਬਿੰਦੀ ਵਾਲਾ ਹਿੱਸਾ ਇੱਕ ਛੱਡੇ ਗਏ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ; ਨਹੀਂ ਤਾਂ, ਇਹ ਸਮਾਂ-ਰੇਖਾ ਲਗਭਗ 3 ਮੀਟਰ ਲੰਬੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ!

ਇੱਕ ਸਮਾਂ-ਰੇਖਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਵਾਪਰਨ ਦੇ ਕ੍ਰਮ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮਦਦ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਤਾਰੀਖਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖੇ ਬਿਨਾਂ ਵੀ, ਤੁਸੀਂ ਹੁਣ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ਬੁੱਧ ਦਾ ਜਨਮ ਯਿਸੂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਖੁੰਝੋ ਨਾ

ਇੱਕ ਸਾਲ ਅਤੇ ਇੱਕ ਦਹਾਕੇ (ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ) ਦੇ ਨਾਲ, ਅਸੀਂ ਅਕਸਰ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੰਬੀ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਹੋਰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ ਸ਼ਬਦ ਇਤਿਹਾਸ ਬਾਰੇ ਸਿੱਖਣ ਵੇਲੇ ਕਾਫ਼ੀ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

1. ਸਦੀ: ਇਹ 100 ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਸਮਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ, ਖਾਸ ਸਦੀਆਂ 1 ਈਸਵੀ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਹਰ 100 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਗਿਣੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਮੇਂ 21ਵੀਂ ਸਦੀ ਈਸਵੀ ਵਿੱਚ ਹਾਂ, ਜੋ ਕਿ 2001 ਤੋਂ 2100 ਤੱਕ ਚੱਲਦੀ ਹੈ।

ਐਕਸ਼ਨ ਕਾਰਡ: ਇਹ ਸਮਾਂ-ਰੇਖਾ ਤਿਆਰ ਕਰੋ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹੋ

ਸਦੀਆਂ ਈਸਾ ਪੂਰਵ ਦੀ ਗਣਨਾ 1 ਈਸਾ ਪੂਰਵ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਪਿੱਛੇ ਜਾਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਤੀਜੀ ਸਦੀ ਈਸਾ ਪੂਰਵ ਵਿੱਚ 300 ਈਸਾ ਪੂਰਵ ਤੋਂ 201 ਈਸਾ ਪੂਰਵ ਤੱਕ ਦੇ ਸਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ।

2. ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ: ਇਹ 1,000 ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਸਮਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ, ਖਾਸ ਸਦੀਆਂ 1 ਈਸਵੀ ਤੋਂ ਹਰ 1,000 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਗਿਣੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਤੀਜੀ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਈਸਵੀ ਵਿੱਚ ਹਾਂ, ਜੋ ਕਿ 2001 ਈਸਵੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ 3000 ਈਸਵੀ ਤੱਕ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸਦੀਆਂ ਵਾਂਗ, ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ BCE ਦੀ ਗਣਨਾ ਵੀ 1 BCE ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਿੱਛੇ ਵੱਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ BCE ਵਿੱਚ 1 BCE ਤੋਂ 1000 BCE ਤੱਕ ਦੇ ਸਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ।

ਪੰਨੇ 62 ਅਤੇ 63 (ਚਿੱਤਰ 4.3) 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਮਾਂ-ਰੇਖਾ ਵਿੱਚ, ਕੀ ਤੁਸੀਂ 8ਵੀਂ ਸਦੀ ਈਸਾ ਪੂਰਵ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਨੂੰ ਚਿੰਨ੍ਹਿਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ? (ਨੋਟ: ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ, 'ਮਿਲੇਨੀਅਮ' ਦਾ ਬਹੁਵਚਨ 'ਮਿਲੇਨੀਅਮ' ਜਾਂ 'ਮਿਲੇਨੀਅਮ' ਹੈ; ਦੋਵੇਂ ਸਹੀ ਹਨ।)

ਆਓ ਪੜ੍ਹਚੋਲ ਕਰੀਏ

1900 ਈਸਵੀ ਤੋਂ ਮੌਜੂਦਾ ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੀ ਇੱਕ ਸਮਾਂ-ਰੇਖਾ ਬਣਾਓ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦਾਦਾ-ਦਾਦੀ, ਮਾਪਿਆਂ, ਭੈਣ-ਭਰਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੀਆਂ ਜਨਮ ਤਾਰੀਖਾਂ ਰੱਖੋ। ਨਾਲ ਹੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਲਾਂ ਨੂੰ ਚਿੰਨ੍ਹਿਤ ਕਰੋ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਈਸਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਖਤਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਖੁੱਬੋ ਨਾ

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰਵਾਇਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੈਲੰਡਰ ਕਿਵੇਂ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ? ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤੀ ਕੈਲੰਡਰ ਸਾਲ ਦੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸੂਰਜ ਅਤੇ ਚੰਦਰਮਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪੰਚਾਂਗ ਟੇਬਲਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਕਿਤਾਬ ਹੈ ਜੋ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਖਗੋਲ-ਵਿਗਿਆਨਕ ਡੇਟਾ ਦੀ ਸੂਚੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ; ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਇਹ ਸੂਰਜ ਅਤੇ ਚੰਦਰ ਗ੍ਰਹਿਣ, ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਨ ਅਤੇ ਸੂਰਜ ਡੁੱਬਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਆਦਿ ਵਰਗੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪੰਚਾਂਗ, ਜੋ ਅਜੇ ਵੀ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਅਕਸਰ ਸਾਲ ਲਈ ਮੌਸਮ ਦੀ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ, ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤਾਰੀਖਾਂ ਅਤੇ ਸਮੇਂ, ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਸਰੋਤ:

ਇੱਕ ਸਥਾਨ, ਵਿਅਕਤੀ, ਲਿਖਤ ਜਾਂ
ਵਸਤੂ ਜਿਸ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਪਿਛਲੀ
ਘਟਨਾ ਜਾਂ ਸਮੇਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ
ਇਕੱਠੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਸਰੋਤ ਕੀ ਹਨ?

ਆਓ ਪੜਚੋਲ ਕਰੀਏ

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਅਤੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀਆਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਤਿੰਨ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ? ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ, ਦਾਦਾ-ਦਾਦੀ ਅਤੇ ਪੜਦਾਦਾ-ਪੜਦਾਦੀ ਨਾਲ ਇੱਕ ਪਰਿਵਾਰਕ ਰੁੱਖ ਬਣਾਓ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੀ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਕਿੱਥੇ ਹੋਇਆ, ਪਤਾ ਕਰੋ। ਨਾਲ ਹੀ, ਉਹ ਸਰੋਤ ਲਿਖੇ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਕਿੱਥੇ ਮਿਲੀ।

ਸੰਬੰਧ	ਨਾਮ	ਕਿੱਤਾ	ਜਨਮ ਸਥਾਨ	ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਸਰੋਤ
ਦਾਦਾ-ਦਾਦੀ (ਪਿਤਾ-ਪਿਤਾ)				
ਦਾਦਾ-ਦਾਦੀ (ਮਾਂ)				
ਪੜਦਾਦਾ- ਪੜਦਾਦੀ/ਪੜਨਾ (ਪਿਤਾ-ਪਿਤਾ)				
ਪੜਦਾਦਾ- ਪੜਦਾਦੀ/ਪੜਨਾ (ਮਾਂ)				

ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਅਤੀਤ ਬਾਰੇ ਵੇਰਵੇ ਕਿਵੇਂ ਮਿਲੇ? ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਫੋਟੋਆਂ, ਡਾਇਰੀਆਂ, ਆਈਡੀ ਕਾਰਡਾਂ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਵਰਗੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ?

ਐਕਸ਼ਨ ਕਾਰਡ: ਇਹ ਪਾਠਕ੍ਰਿਤੀ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ

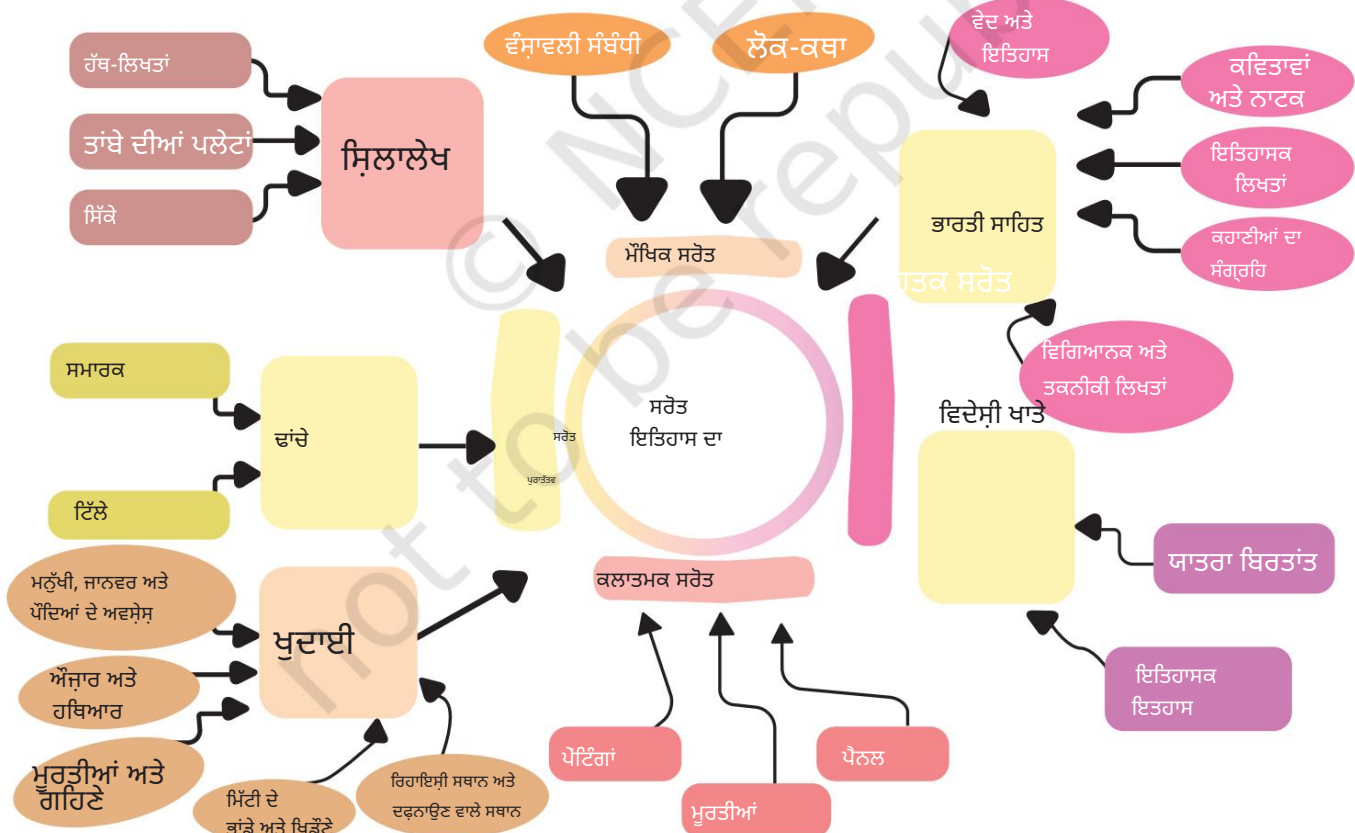
ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੋਚੋ

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਕਦੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਪੁਰਾਣੇ ਸਿੱਕੇ, ਕਿਤਾਬਾਂ, ਕੱਪੜੇ, ਗਹਿਣੇ ਜਾਂ ਭਾਂਡੇ ਦੇਖੇ ਹਨ? ਅਜਿਹੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ? ਜਾਂ ਪੁਰਾਣੇ ਘਰਾਂ ਜਾਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਤੋਂ?

ਹਰ ਵਸਤੂ ਜਾਂ ਢਾਂਚਾ ਇੱਕ ਕਹਾਣੀ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਜਿਗਸਾ ਪਹੇਲੀ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਵਾਂਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਜੋ ਵਸਤੂਆਂ ਤੁਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹੋ ਉਹ ਤੁਹਾਡੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਦੱਸਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਕਈ ਸਰੋਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਪਰ ਯਾਦ ਰੱਖੋ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਪਹੇਲੀ ਦੇ ਕਾਫ਼ੀ ਕੁਝ ਟੁਕੜੇ ਗਾਇਬ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ!

ਪੰਨੇ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਚਿੱਤਰ ਨੂੰ ਵੇਖੋ। ਇਹ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਰੋਤਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ

ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ: ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ

ਜੋ ਭੂਤਕਾਲ ਦਾ ਅਧਿਐਨ
ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲਿਖਦਾ ਹੈ।

ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖੋ; ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਾਂਗੇ ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ 1,500 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਰਾਜਾ ਜਾਂ ਰਾਣੀ, ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਾਰਕ, ਕਿਸੇ ਯੁੱਧ ਜਾਂ ਵਪਾਰ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਹ ਬਹੁਤ ਧਿਆਨ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਸਰੋਤ ਉਹ ਲੱਭ ਸਕਣ ਅਤੇ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰ ਸਕਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਕਈ ਵਾਰ, ਸਰੋਤ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹਨ (ਜਿਗਸਾ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਮੇਲ ਖਾਂਦੇ ਹਨ); ਦੂਜੇ ਸਮੇਂ, ਸਰੋਤ ਵਿਰੋਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ (ਜਿਗਸਾ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੇ), ਜਿਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸ ਸਰੋਤ 'ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭਰੋਸਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਦਾ ਉਹ ਅਧਿਐਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਸਰੋਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੌਣ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ? ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਖੁਦ, ਪਰ ਪੁਰਾਤੱਤਵ-ਵਿਗਿਆਨੀ, ਐਪੀਗ੍ਰਾਫਿਸਟ (ਜੋ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸ਼ਿਲਾਲੇਖਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਦੇ ਹਨ), ਮਾਨਵ-ਵਿਗਿਆਨੀ (ਜੋ ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਾਜਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਭਿਆਚਾਰਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਦੇ ਹਨ), ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਮਾਹਰ, ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪਿਛਲੇ 50 ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ, ਵਿਗਿਆਨਕ ਅਧਿਐਨ ਅਤੀਤ ਦੇ ਪੁਨਰ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿੱਚ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਜਲਵਾਯੂ ਦੇ ਅਧਿਐਨ, ਖੁਦਾਈ ਕੀਤੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਰਸਾਇਣਕ ਅਧਿਐਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜੈਨੇਟਿਕਸ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਨੇ ਤਾਜ਼ਾ ਸੂਝ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਆਮ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਹਾਲੀਆ ਇਤਿਹਾਸ (ਜਿਸਦਾ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਤਲਬ ਹੈ ਪਿਛਲੀਆਂ ਦੋ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਸਦੀਆਂ), ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਰੋਤ ਅਖ਼ਬਾਰ ਹਨ; ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ, ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਮੀਡੀਆ (ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ, ਇੰਟਰਨੈਟ, ਆਦਿ) ਦੀ ਵੀ ਸਲਾਹ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਜੈਨੇਟਿਕਸ: ਜੀਵ
ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਉਹ ਸ਼ਾਖਾ

ਜੋ ਅਧਿਐਨ ਕਰਦੀ ਹੈ
ਕਿ ਪੌਦਿਆਂ, ਜਾਨਵਰਾਂ ਜਾਂ

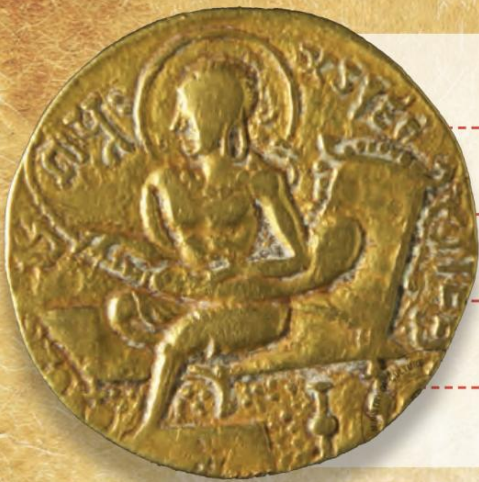
ਮਨੁੱਖਾਂ ਵਿੱਚ, ਕੁਝ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਅਤੇ
ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਇੱਕ ਪੀੜ੍ਹੀ

ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਤੱਕ ਕਿਵੇਂ ਸੰਚਾਰਿਤ
ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਆਓ ਪੜ੍ਹਚੋਲ ਕਰੀਏ

ਅਗਲੇ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਤਸਵੀਰਾਂ ਹਨ। ਤੁਹਾਡੇ ਖਿਆਲ ਵਿੱਚ ਵਸਤੂਆਂ ਕਿਸਨੂੰ ਅਤੇ ਕੀ ਦਿਖਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਸਤੂਆਂ ਤੋਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜੋ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵਾਲੇ ਬਕਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

ਐਕਸ਼ਨ ਕਲੱਬ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਲਈ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪਰੇ

ਮਨੁੱਖੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ

ਆਧੁਨਿਕ ਮਨੁੱਖ (ਹੋਮੋ ਸੇਪੀਅਨ) ਇਸ ਗ੍ਰਹਿ 'ਤੇ ਲਗਭਗ 300,000 (ਤਿੰਨ ਲੱਖ) ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਧਰਤੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਹਿੱਸਾ ਹੀ ਹੈ। ਆਓ ਆਪਣੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਇਤਿਹਾਸ 'ਤੇ ਇੱਕ ਝਾਤ ਮਾਰੀਏ।

ਆਓ ਪੜਚੋਲ ਕਰੀਏ

ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੀ ਤਸਵੀਰ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਚੱਟਾਨ ਦੇ ਆਸਰੇ ਵਿੱਚ ਮੁੱਢਲੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵੇਖੋ। ਤੁਸੀਂ ਕਿਸਨੂੰ ਪਛਾਣ ਸਕਦੇ ਹੋ? ਹਰੇਕ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਵਰਣਨ ਦਿਓ।

ਮੁੱਢਲੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੇ ਕੁਦਰਤ ਵੱਲੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮੂਹਾਂ ਜਾਂ ਸਮੂਹਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਲਗਾਤਾਰ ਪਨਾਹ ਅਤੇ ਭੋਜਨ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਨ; ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬਚਾਅ ਲਈ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਪੌਦਿਆਂ ਅਤੇ ਫਲਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸਾਡੇ ਮੁੱਢਲੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਤੱਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਖਾਸ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸਨ ਅਤੇ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਰਲੋਕ ਦੀ ਵੀ ਕੁਝ ਧਾਰਨਾ ਸੀ।

ਪਰਲੋਕ: ਇੱਕ ਜੀਵਨ
ਜੋ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ

ਐਕਸ਼ਨ: ਇੱਕ ਜੀਵਨ
ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ।

ਇਹ ਸਮੂਹ ਅਸਥਾਈ ਕੈਪਾਂ, ਚੱਟਾਨਾਂ ਦੇ ਆਸਰਾ ਜਾਂ ਗੁਫਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਸੰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਸਨ ਜੋ ਹੁਣ ਗੁਆਚ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੱਗ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਬਣਾਉਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਆਸਾਨ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੂਧਰੇ ਹੋਏ ਪੱਥਰ ਦੇ ਕੁਹਾੜੇ ਅਤੇ ਬਲੇਡ, ਤੀਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੰਦ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਪਹਿਲੂ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੀਆਂ ਸੈਂਕੜੇ ਗੁਫਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਮਿਲੀਆਂ ਚੱਟਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਪੇਂਟਿੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਪੇਂਟਿੰਗਾਂ ਸਧਾਰਨ ਚਿੱਤਰਾਂ ਜਾਂ ਕੁਝ ਪ੍ਰਤੀਕਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ; ਹੋਰ ਵਧੇਰੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਹਨ ਅਤੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਜਾਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਢਲੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੇ ਪੱਥਰ ਜਾਂ ਸ਼ੈਲ ਮਣਕੇ, ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੇ ਦੰਦਾਂ ਤੋਂ ਬਣੇ ਪੈਂਡਟ ਵਰਗੇ ਸਧਾਰਨ ਗਹਿਣੇ ਬਣਾਉਣਾ ਸਿੱਖਿਆ, ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਸਮੂਹਾਂ ਨਾਲ ਬਦਲਿਆ।

ਪਹਿਲੀਆਂ ਫ਼ਸਲਾਂ

ਲੰਬੇ ਯੁੱਗਾਂ ਦੌਰਾਨ, ਧਰਤੀ ਦੇ ਜਲਵਾਯੂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਬਦਲਾਅ ਆਏ ਹਨ। ਕੁਝ ਖਾਸ ਸਮਿਆਂ 'ਤੇ, ਇਹ ਬਹੁਤ ਠੰਡਾ ਸੀ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਹਿੱਸਾ ਬਰਫ਼ ਨਾਲ ਢੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ - ਇਸਨੂੰ 'ਬਰਫ਼ ਯੁੱਗ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖੋਗੇ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਜਲਵਾਯੂ ਗਰਮ ਹੋਇਆ, ਇਹ ਬਰਫ਼ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਿਘਲ ਗਈ, ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪਾਣੀ ਮੌਜੂਦਾ ਨਦੀਆਂ ਨੂੰ ਫੁੱਲ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵਹਿ ਗਿਆ। ਆਖਰੀ ਬਰਫ਼ ਯੁੱਗ 100,000 (ਇੱਕ ਲੱਖ) ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਲਗਭਗ 12,000 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਤੱਕ ਚੱਲਿਆ।

ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਮਨੁੱਖਾਂ ਲਈ ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਹੋਇਆ; ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਕਈ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਸਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਅਨਾਜ ਅਤੇ ਅਨਾਜ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਸ਼ੂ, ਬੱਕਰੀਆਂ ਆਦਿ ਵਰਗੇ ਜਾਨਵਰ ਵੀ ਪਾਲਤੂ ਬਣਾਏ। ਵਧੇਰੇ ਭੋਜਨ ਉਪਲਬਧ ਹੋਣ ਨਾਲ, ਇਹ ਭਾਈਚਾਰੇ ਆਕਾਰ ਅਤੇ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਵਧੇ, ਅਤੇ ਅਕਸਰ ਨਦੀਆਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਵਸ ਗਏ।

ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਪਾਣੀ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ ਕਰਕੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਲਈ ਵੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉੱਥੇ ਮਿੱਟੀ ਵਧੇਰੇ ਉਪਜਾਊ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਨੇ ਫ਼ਸਲਾਂ ਉਗਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਆਸਾਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ।

ਆਓ ਪੜ੍ਹੋਲ ਕਰੀਏ

ਅਗਲੇ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਨੂੰ ਵੇਖੋ। ਇਹ ਕੁਝ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਓ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤੁਸੀਂ ਪਛਾਣ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੋਚੋ

ਇੱਕ ਚੱਟਾਨ ਆਸਰਾ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤਸਵੀਰ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ, ਮਰਦਾਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਖਾਸ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਹ 'ਕੁਦਰਤੀ' ਜਾਪਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਇੱਕ ਚੱਟਾਨ ਆਸਰਾ ਵਿੱਚ, ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਚੱਟਾਨ ਨੂੰ ਪੇਟ ਕਰਨ ਲਈ ਰੰਗ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕੁਝ ਪੇਂਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਦੋਵਾਂ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ, ਮਰਦਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਖਾਣਾ ਪਕਾਇਆ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਸਿਰਫ਼ ਸੀਮਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੈ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚੋ, ਅਤੇ ਕਲਾਸ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਐਕਸ਼ਨ ਕੋਲੋਂ ਇੱਕ ਪਹਿਲੀ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪਰੇ

ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਧਦੇ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਜਟਿਲਤਾ ਵੀ ਵਧਦੀ ਗਈ।

ਆਗੂ ਜਾਂ 'ਸਰਦਾਰ' ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸਨ, ਅਤੇ ਹਰ ਕੋਈ ਸਮੂਹਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ **ਭਲਾਈ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ**।

ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਮਾਲਕੀ ਦੀ ਕੋਈ ਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ; ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮੂਹਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੀਜਿਆ ਅਤੇ ਵੱਢਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਭਲਾਈ: ਸਿਹਤ,
ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਅਤੇ
ਤੰਦਰੁਸਤੀ।

ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਸਮਾਂ ਬੀਤਦਾ ਗਿਆ, ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਪਿੰਡ ਵੱਡੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਗਏ ਜਿੱਥੇ ਸਾਮਾਨ ਦਾ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਹੁੰਦਾ ਸੀ - ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਭੋਜਨ, ਕੱਪੜੇ ਅਤੇ ਸੰਦ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਚਾਰ ਅਤੇ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਦੇ ਨੈੱਟਵਰਕ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਗਏ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਛੋਟੇ ਕਸਬਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਧੇ। ਨਵੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਈਆਂ - ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਭਾਂਡੇ, ਬਰਤਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਿੱਟੀ ਦੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ; ਅਤੇ ਧਾਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ (ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂਬਾ, ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਲੋਹਾ), ਜਿਸ ਨੇ ਟਿਕਾਊ ਸੰਦ, ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਵਰਤੋਂ ਦੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਅਤੇ ਗਹਿਣੇ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ।

ਰੈਮਲੇਟ: ਇੱਕ
ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ
ਬਸਤੀ ਜਾਂ ਛੋਟਾ ਪਿੰਡ।

ਅਸੀਂ ਛੇਵੇਂ ਅਧਿਆਇ ਵਿੱਚ ਦੇਖਾਂਗੇ ਕਿ ਇਹ ਪੜਾਅ 'ਸਭਿਅਤਾ' ਦੇ ਉਭਾਰ ਲਈ ਕਿਵੇਂ ਤਿਆਰ ਹੋਇਆ। ਹੁਣ ਲਈ, ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਇਸ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਤਰੱਕੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਕੁਝ ਨਾਜ਼ੁਕ ਸਮਿਆਂ 'ਤੇ, ਮਨੁੱਖਤਾ ਲਗਭਗ ਅਲੋਪ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੁਝ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਪ੍ਰਜਾਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਢਲੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਸਕਾਂਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਆਪਣੇ ਵਜੂਦ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਹੈ।

ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ...

ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਜਾਣਨ ਦੇ ਕੁਝ ਤਰੀਕੇ ਖੋਜੇ ਹਨ

ਭੂਤਕਾਲ। ਸਮਾਂ-ਰੇਖਾ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਸਾਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮਿਆਂ 'ਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਕ੍ਰਮ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਮਾਪਣ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰੀਕੇ ਹਨ: ਸਾਲ, ਦਹਾਕੇ, ਸਦੀਆਂ, ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ।

ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਸਰੋਤ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹਨ; ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਪੁਨਰਗਠਨ ਅਤੇ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਅਸੀਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ 'ਤੇ ਵੀ ਇੱਕ ਸੰਖੇਪ ਝਾਤ ਮਾਰੀ ਹੈ

ਮਨੁੱਖ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਾਜ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਰ ਗੂੰਝਲਦਾਰ ਹੁੰਦੇ ਗਏ।

ਸਵਾਲ, ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ

1. ਇੱਕ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ (ਜਾਂ ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ) ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਲਿਖੋ, ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਮੌਜੂਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ। ਆਪਣੇ ਅਧਿਆਪਕ ਨੂੰ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹੋ।

2. ਕੀ ਅਸੀਂ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਜਾਸੂਸਾਂ ਨਾਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ? ਆਪਣੇ ਕਾਰਨ ਦੱਸੋ ਜਵਾਬ।

3. ਤਾਰੀਖਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਅਭਿਆਸ:

ਇਹਨਾਂ ਤਾਰੀਖਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਂਰੇਖਾ 'ਤੇ ਕਾਲਕ੍ਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਰੱਖੋ: 323 ਈਸਵੀ, 323 ਈਸਵੀ ਪੂਰਵ, 100 ਈਸਵੀ, 100 ਈਸਵੀ ਪੂਰਵ, 1900 ਈਸਵੀ ਪੂਰਵ, 1090 ਈਸਵੀ, 2024 ਈਸਵੀ।

ਜੇਕਰ ਰਾਜਾ ਚੰਦਰਗੁਪਤ ਦਾ ਜਨਮ 320 ਈਸਵੀ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਹ ਕਿਸ ਸਦੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ? ਅਤੇ ਉਹ ਬੁੱਧ ਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਕਿੰਨੇ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਸੀ?

ਝਾਂਸੀ ਦੀ ਰਾਣੀ ਦਾ ਜਨਮ 1828 ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਕਿਸ ਸਦੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ? ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਕਿੰਨੇ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ?

'12,000 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ' ਨੂੰ ਇੱਕ ਤਾਰੀਖ ਵਿੱਚ ਬਦਲੋ।

4. ਨੇੜਲੇ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਦੀ ਫੋਟੋ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਓ: ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਵਿੱਚ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਖੋਜ ਕਰਕੇ ਯਾਤਰਾ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।
ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਫੋਟੋ ਦੌਰਾਨ ਨੋਟਸ ਰੱਖੋ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੰਖੇਪ ਰਿਪੋਰਟ ਲਿਖੋ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੋਹਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀਆਂ ਬਾਰੇ ਅਣਕਿਆਸੀ / ਦਿਲਚਸਪ / ਮਜ਼ੇਦਾਰ ਕੀ ਸੀ, ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

5. ਆਪਣੇ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਪੁਰਾਤੱਤਵ-ਵਿਗਿਆਨੀ ਜਾਂ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿਓ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹੋ ਅਤੇ ਇਹ ਜਾਣਨਾ ਕਿਉਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।